

COORDONATE ECONOMICE ȘI DIMENSIUNI ALE COEZIUNII SOCIALE ÎN DEZVOLTAREA ZONELOR METROPOLITANE

Elena STANCU

Ing., CSIII, INCD URBAN-INCERC, Sucursala URBANPROIECT, elena_stancu@incdurban.ro

Dora Alexa MORCOV

Arh., CSIII, INCD URBAN-INCERC, Sucursala URBANPROIECT

Victor GHEORGHE

Arh., CSIII, INCD URBAN-INCERC, Sucursala URBANPROIECT

Simona BRANIȘTE

Soc., CSIII, INCD URBAN-INCERC, Sucursala URBANPROIECT

Abstract. Coordinates and dimensions of social cohesion in metropolitan areas-development (DEMOS) was a research and development project funded by the State budget of the Ministry of Education and Research- The National Authority for Scientific Research (ANCS) under the Excellence CEEEX-Research Programme. The project aims the creation of a socio-economic model which provides criteria for the assessment of the extent of the current development of the city with the opportunities and the effects of economic, social, political and cultural. Consortium which has realized the project has resulted in coordination of Academy of Economic Studies in Bucharest and included the partners: National Defense University Carol I, "Dimitrie Cantemir Christian University", University of architecture and Urbanism "Ion Mincu", University of Bucharest, INCD - URBANPROIECT, CURS-S.A. The project had been developed under these objectives: territorial cohesion through the promotion of sustainable socio-economic balance and improve competitiveness, encourage the development of urban functions through the improvement of relations between urban and rural, promotion of accessibility conditions more balanced, facilitating access to information and knowledge, reducing environmental damage, recovery and protection of natural resources and heritage

Key words: metropolitan zones, social cohesion, sustainable development

1. Introducere

Coordonate economice și dimensiuni ale coeziunii sociale în dezvoltarea zonelor metropolitane – (DEMOS) a fost un proiect de cercetare-dezvoltare finanțat de la bugetul de stat de către Ministerul Educației și Cercetării - Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică (ANCS) în cadrul Programului CEEEX - Cercetare de Excelență și s-a desfășurat în perioada decembrie 2006 – noiembrie 2008. Proiectul s-a desfășurat sub Contractul nr.: **CEX 06 – 8 – 87/19 09 2006**. iar URBANPROIECT a fost Subcontractant PARTENER 5. Beneficiarul cercetării a fost ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE. Proiectul a urmărit crearea unui model socio-economic care să ofere criterii de evaluare a stadiului actual de dezvoltare al orașului cu precizarea oportunităților și a efectelor economice, sociale, politice și culturale.

Dezvoltarea și modernizarea localităților, a ariilor metropolitane - esență a strategiei urbane - se regăsește între obiectivele generale ale dezvoltării economico-sociale și indirect în cadrul politicii de amenajare a teritoriului și dezvoltare regională, fiind necesară raportarea permanentă a strategiei urbane la aceste obiective asigurându-se astfel cea mai eficientă alocare a resurselor.

Strategia dezvoltării urbane are în vedere elaborarea unor planuri în care vor fi cuprinse obiectivele și politicile de dezvoltare a infrastructurii și serviciilor publice, resursele dezvoltării economice, perspectiva dezvoltării zonelor rezidențiale și regulile de design urban aplicabile, toate acestea corelate cu măsurile de dezvoltare în sistem policentric. Realizarea acestora va contribui astfel la crearea unui mediu favorabil dezvoltării activităților economico-sociale și, pe aceasta bază, la creșterea calității vieții și a atractivității pentru mediul de afaceri și populație. În acest context, este necesară sprijinirea centrelor urbane pentru a le permite să acționeze ca motoare ale creșterii economice contribuind astfel la dezvoltarea teritorială echilibrată.

Obiectivele proiectului au fost următoarele: promovarea coeziunii teritoriale prin intermediul unei dezvoltări socio-economice echilibrate și îmbunătățirea competitivității, încurajarea dezvoltării funcțiilor urbane prin îmbunătățirea relațiilor dintre zonele urbane și rurale, promovarea unor condiții de accesibilitate mai echilibrate, facilitarea accesului la informație și

cunoaștere, reducerea degradării mediului, valorificarea și protecția resurselor și a patrimoniului natural, valorificarea patrimoniului cultural ca factor de dezvoltare, promovarea unui turism durabil și limitarea preventivă a efectelor catastrofelor naturale.

2. Conținutul proiectului

Consortiul care a realizat proiectul a avut drept coordonator Academia de Studii Economice București și ca parteneri: Universitatea Națională de Apărare "Carol I", Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", Universitatea de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu", Universitatea din București, INCD-URBANPROIECT, CURS-S.A.

Cercetarea s-a desfășurat în trei etape cu următoarele teme: (1) delimitări conceptuale - teoretice (definirea conceptului de coeziune socială, istoricul dezvoltării zonelor metropolitane), (2) sisteme de analiză și modelare a zonelor metropolitane (definirea zonei metropolitane / dezvoltării durabile, analiza și sinteza legislației în domeniu, avantaje/dezavantaje ale constituirii zonelor metropolitane. Prezentarea zonelor metropolitane europene, analiza geografică a zonelor metropolitane europene (Londra, Bruxelles, Amsterdam, Berlin), modele și instrumente de gestiune a teritoriului, evidențierea situației particulare a României (București, Iași, Oradea, Ploiești, Alba Iulia)), (3) evaluarea dezvoltării durabile în spațiul metropolitan (modalități de înglobare a subzonelor de recreere; analiza comparativă a potențialului natural și antropoc al zonelor metropolitane europene, metodologia de determinare a zonei metropolitane, analiza concordanței dintre rețeaua comercială existentă și cea necesară, analiza influenței mediului militar asupra zonei metropolitane, analiza influenței evoluției patrimoniului apărării naționale asupra zonei metropolitane, impactul restructurării sistemului apărării naționale asupra zonei metropolitane, implicații economice și sociale ale dezvoltării zonei metropolitane, identificarea indicatorilor specifici zonei metropolitane și ai dezvoltării durabile în acest spațiu, investigații de teren pentru culegerea datelor necesare calculării indicatorilor stabiliți, cercetare de teren la nivelul gospodăriilor populației pentru evidențierea aderenței la ideea de zonă metropolitană, evaluarea indicatorilor dezvoltării durabile în zona metropolitană, analiza indicatorilor actuali ai calității vieții și proiecția în starea viitoare, impactul zonei metropolitane asupra calității vieții personalului militar, cuantificarea gradului de fragmentare a peisajului în zona metropolitană a Bucureștiului, evaluarea impactului metropolizării asupra agriculturii și utilizării terenurilor în zona metropolitană a Bucureștiului, proiecția indicatorilor

economico-sociali și ecologici în condițiile amenajării zonei metropolitane a Bucureștiului, modele de amenajare a arealelor de recreere în zonele metropolitane și a unor propuneri de îmbunătățire/dezvoltare a cadrului legislativ privind zonele metropolitane).

Contribuția URBANPROIECT la acest proiect a avut următoarea structură: (1) definirea conceptului de coeziune socială (conceptul sociologic de coeziune (solidaritate) socială, coeziunea socială în accepțiunea documentelor europene, dimensiunea teritorială a coeziunii sociale - cazul zonelor metropolitane, politica de coeziune socială a U. E. în perioada 2007 – 2013), (2) istoricul dezvoltării zonelor metropolitane (scurt istoric al formării zonelor metropolitane - documente europene, originea procesului de „metropolizare” - cauzele procesului - concepte, criterii de definire a calității de metropolă, procesul de dezvoltare a zonelor metropolitane, etapele de dezvoltare ale procesului de metropolizare, factori care stabilesc ritmul procesului de metropolizare în Europa, mărimea și alcătuirea metropolelor, clasificarea metropolelor, criterii de caracterizare a nivelului de dezvoltare a metropolelor, programe europene de susținere a problematicei zonelor metropolitane, exemple de zone metropolitane europene), (3) sisteme de analiză și modelare a zonelor metropolitane, (4) definirea zonei metropolitane (globalizarea și noul rol al marilor orașe, evoluția conceptului de metropolă în Europa, regiuni metropolitane: elemente definitorii, forme generale de organizare a regiunilor metropolitane, definirea Zonelor Metropolitane în legislația României – oportunități și probleme, conceptul de dezvoltare durabilă, contextul internațional al apariției conceptului de dezvoltare durabilă, principiile dezvoltării durabile, componentele dezvoltării durabile, sisteme de organizare a parametrilor dezvoltării durabile - (SCHEMA D. P. S. I. R.), dezvoltarea durabilă în România), (5) analiza și sinteza legislației în ceea ce privește zonele metropolitane (continuități legislative după 1989 în organizarea administrativ teritorială a României – oportunități și probleme în crearea zonelor metropolitane, zonele metropolitane în legislația de amenajare a teritoriului, zonele metropolitane în legislația privind funcționarea administrației publice locale, parteneriatul public-public în zonele metropolitane, parteneriatul public-public-privat în zonele metropolitane, concluzii privind legislația românească cu privire la zonele metropolitane, legislație națională care privește dezvoltarea durabilă, legislație orizontală și Reglementări) și (6) prezentarea zonelor metropolitane europene: Berlin, Londra, Varșovia, Praga.

Analizele care privesc zonele metropolitane respective s-au desfășurat după următoarea structură:

(1) Regiunea metropolitană Berlin-Brandenburg: contextul de dezvoltare - oportunități și provocări, sistemul administrativ și planificarea spațială, sistemul de planificare regională: instrumente de planificare spațială regională, planificarea tehnică, principiile și obiectivele de planificare spațială regională, echilibrarea structurii spațiale prin concentrare descentralizată, concentrarea descentralizată prin centre regionale atractive, păstrarea identității regionale: reînvierea moștenirii culturale, cooperarea prin rețelele (sub) regionale de infrastructură.

(2) Regiunea metropolitană Londra: contextul de dezvoltare – problemele unui oraș global, sistemul administrativ al Regiunii Metropolitane a Londrei: Planificarea regională pentru o dezvoltare durabilă – Politică „Centurii Verzi”, Obiectivele Centurilor Verzi, Desemnarea Centurilor Verzi.

(3) Zona metropolitană Praga: Context de dezvoltare, sistemul administrative, planificarea regională, planificarea teritorială, Praga și aria sa metropolitană: caracteristicile și raporturile interne ale întregii zone, direcții de dezvoltare strategică a regiunii metropolitane, planul strategic pentru Praga, parteneriate strategice, ridicarea calității mediului, menținerea identității regionale: refacerea moștenirii culturale, cooperarea în cadrul rețelelor regionale de infrastructură.

(4) Varșovia și zona sa metropolitană: caracteristicile regiunii, sistemul administrativ, dezvoltare și planificare urbană în noul sistem de administrație publică din Polonia, gestiune regională în Zona Metropolitană Varșovia

O alta secțiune a cercetării a avut ca obiect evidențierea situației particulare a României (București, Iași, Oradea, Ploiești, Alba Iulia) și s-a desfășurat pe următoarea structură: problemele dezvoltării urbane în România, marile orașe ale României - promotoarele „modernizării” instituțiilor de gestiune locală, constituirea zonelor metropolitane - crearea asociațiilor intercomunale (analiza unor studii de caz): Zona metropolitană Oradea, Zona metropolitană Iași, Zona metropolitană București, Zona metropolitană Ploiești, Zona metropolitană Alba Iulia. Fiecare studiu de caz parcurge etape care privesc: Cadru instituțional, Obiective strategice, Politicile comune integrate.

3. Concluzii

Din proiectul de cercetare „Coordonate economice și dimensiuni ale coeziunii sociale în dezvoltarea zonelor metropolitane” s-au desprind următoarele concluzii: analiza comparativă a procesului de metropolizare pe care îl parcurg numeroase orașe europene, evidențiază, în pofida diferențelor de

mărime, statut și rol la nivel național sau regional - **existența unor procese, a unor tendințe majore și a unor orientări strategice comune.**

Din analiza studiilor de caz s-a observat că problemele gestiunii integrate a metropolelor și zonelor lor înconjurătoare sunt diferite în țările occidentale față de țările Europei centrale (ce au aparținut blocului comunist). În timp ce în primele provocările țin mai degrabă de integrarea într-un sistem global de rețele de orașe cu efecte diferite la nivelul funcționării locale (a infrastructurii, fluxurilor de oameni și mărfuri și a gestiunii acestora), în cea de-a doua categorie problemele țin în mare parte de schimbarea tipului de gestiune administrativă, a planificării spațiale, a înțelegerii dezvoltării regionale și de dirijarea prin politici cu acțiune indirectă a noului sistem economic. Cu toate acestea, metropolele țărilor Europei centrale tind să regăsească, într-un timp scurt, odată cu integrarea europeană și înscrierea într-un circuit al piețelor globale, aceleași probleme întâlnite la metropolele occidentale.

Procesul de metropolizare pune în evidență următoarele trăsături comune: dinamica socio-economică, accesibilitatea și dezvoltarea unor noduri logistice (HUB), o nouă structură spațială, existența și dezvoltarea unor funcțiuni internaționale, crearea unei noi imagini urbane, promovarea calității (urbane, arhitecturale, a serviciilor), capacitatea de gestionare a unor mari evenimente (manifestări), consensul tuturor actorilor și crearea unor instituții de coordonare, managementul metropolizării.

Datorită responsabilității comune, cooperarea în regiunea metropolitană poate fi o situație avantajoasă pentru oraș și pentru împrejurimile sale imediate. Acest lucru implică o consolidare a cooperării dintre departamentele tehnice ale autorităților de stat, îndeosebi în ceea ce privește planificarea economică și tehnică.

BIBLIOGRAFIE

- Asociația ALMA-RO (2006), *Zona Metropolitană București, o provocare pentru administrația publică*, raport final.
- Durkheim É. (2002), *Regulile metodei sociologice*, Iași, Editura Polirom.
- Easterly W., Ritz J., Woolcock M., *Social Cohesion, Institutions, and Growth*, disponibil la <http://www.cgdev.org>
- European Commission (1999), *European Spatial Development Perspective*, Potsdam.
- European Commission (2002), *Consolidated version of the Treaty on European Union, C 325/5*, Official Journal of the European Communities.

European Comission (2004), *Protocol on economic, social and territorial cohesion*, C 310/374, Official Journal of the European Union.

European Comission (2004), *Un nou parteneriat pentru coeziune-convergență, competitivitate, cooperare*, Al treilea raport de coeziune economică și socială.

Gachelin C. (1993), *Metropolisation: Un phenomene mondial*, Urbanisme 3.

Giddens A. (2001), *Sociologie*, București, Editura All.

Gouvernement du Portugal, Junta Metropolitana de Porto, Commission Européenne, METREX, Présidence Finlandaise de l'Union Européenne, Parlement Européen, Comité des Régions, Conseil de l'Europe (1999), *La Magna Carta Métropolitaine: La Déclaration de Porto sur l'intention en matière de planification spatiale et développement par les régions et zones métropolitaines d'Europe*.

INCD URBANPROIECT (2002), *Documentare privind analiza comparativă a dezvoltării zonelor metropolitane din Europa*.

Jens en J. (1998), *Mapping social cohesion*, Policy Research, Secretariat's Conference on 'Policy Research: Creating Linkages' Ottawa, Canada

Lallement M. (1997), *Istoria ideilor sociologice*, București, Editura Antet.

NORDREGIO (2003), *ESPON Project 1.1.1 The role, specific situation and potentials of urban areas as nodes in a polycentric development*, Third interim report.

NORDREGIO (2004), *European territorial development. A selection of new European maps*, Draft 8 November 2004, ESPON Working Document 1.

Projectburo „Europaische Metropolregionen” (1999), *Strategies for Sustainable Development of European Metropolitan Regions*, raport de evaluare pentru conferința regiunilor europene, Essen.

Zamfir C., Vlăsceanu L. – coord. (1993), *Dicționar de sociologie*, Editura Babel, București.

***http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion3/cohesion3_en.htm

***http://europa.eu.int/comm/regional_policy/intro/working1_ro.htm

***http://ec.europa.eu/regional_policy/glossary/glossary_en.htm

***www.mie.ro

***www.infoeuropa.ro

***<http://www.infoeuropa.ro/iweb/jsp/page.jsp> - Centrul de Informare al Comisiei Europene;

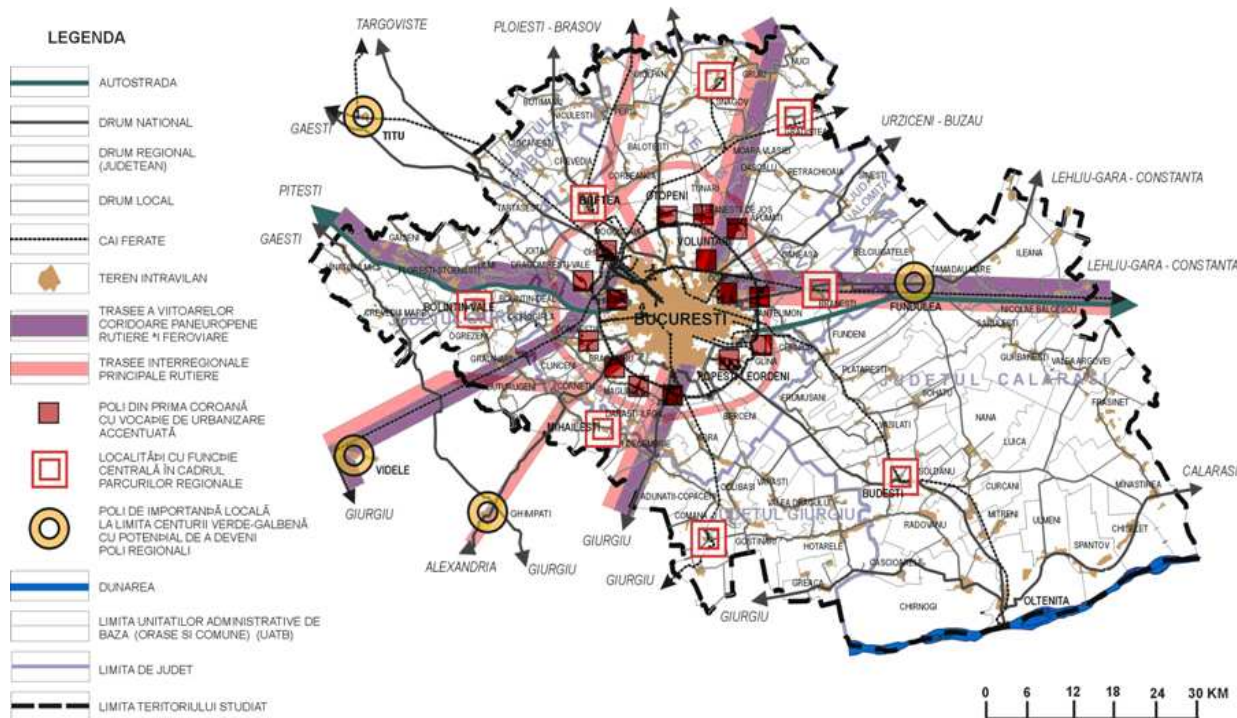
***www.ihs-romania.ro, P.A.T.Z.-Zona aglomerației urbane și zona metropolitană a municipiului București

<http://www.eurometrex.org/EN/index.asp> - METREX - The Network of European Metropolitan Regions and Areas;

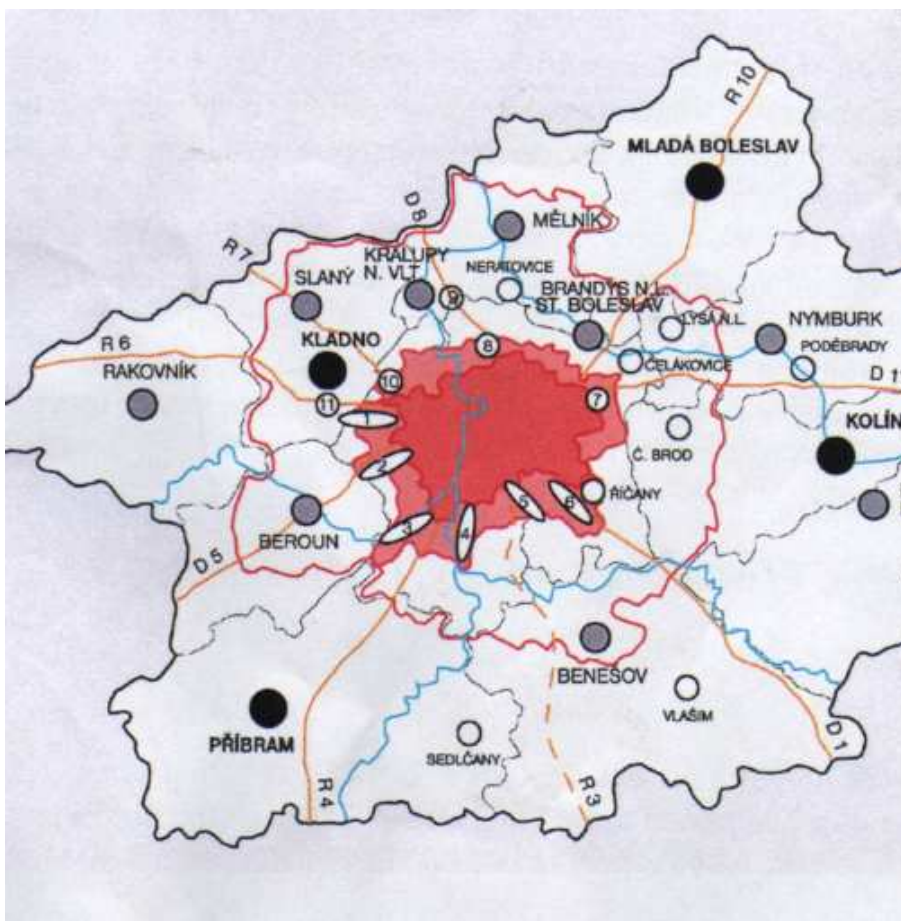
****Zone metropolitane în cadrul rețelei de localități urbane din România*, Studiu

Primit: 21 august 2010; acceptat în forma finală: 11 decembrie 2010

P.A.T.Z.. - ZONA AGLOMERATIEI URBAINE SI ZONA METROPOLITANA ALE MUNICIPIULUI BUCURESTI, ACTUALIZARE SI ANALIZA SITUATIE EXISTENTA, DIAGNOZA, REGLEMENTARI, MODEL DIGITAL AL TERENULUI, PLAN DE ACTIUNE, PROGRAME PRIORITARE ETAPA CONSULTAREA POPULATIEI SI REGLEMENTARI FINALE
RETEAUA DE LOCALITATI - POTENTIAL DE DEZVOLTARE

Zona Metropolitană București

Regiunea metropolitană Praga

Regiunea metropolitană Varsovia

Regiunea metropolitană Berlin-Brandenburg

Zona metropolitană Iași